

Bøndergårdenes mekanisering.

Af forstander *Knud Hansen*.

De to indlæg fra Østsjælland i hæfte 7 er i dobbelt forstand et svar i øst, når der er spurgt i vest. De forsvarer den iværksatte undersøgelse og beklager sig over modstand og manglende forståelse for arbejdet udefra. Begge munder ud i en invitation til mig og sagkundskaben om at aflægge et besøg på åstedet for at studere forholdene nærmere.

Jeg skulle for min part gerne efterkomme invitationen, men jeg kan ikke se, hvad dette egentlig kommer diskussionen ved. Jeg har ingen sinde rejst tvivl om det hensigtsmæssige i det arbejde, der er igangsat på Stevns — tværtimod — hvad dog også *Knud Iversen* erkender, og jeg har heller ikke rejst tvivl om den nytte, parterne har haft af at rationalisere deres bedrifter. Jeg har derimod kritiseret den af civilingeniør *Matthiesen* offentliggjorte afhandling for dens talmæssige opgørelse og konklusion, og min kritik er ikke på noget væsentligt punkt blevet modsagt. Den underbygges tværtimod af *Rich. Andersens* oplysninger, hvoraf bl. a. fremgår, at der er sket en omlægning af driftsforholdene på hans ejendom i retning af større kvæg- og svinehold med tilsvarende udvidelse af arealet med foderafgrøder, hvilket også ændrer beskæftigelsens karakter, et forhold, som ikke var forudsat i civilingeniørens beregninger. *Rich. Andersen* siger desuden rent ud, at fejlen for hans bedrift er, at man ikke forlængst har taget konsekvensen af arbejdsregnskabets vejledning og afskaffet den ene hest og indrettet sig derefter med redskaber såvel som med vogne. Tydeligere kan det jo ikke siges, at civilingeniør *Matthiesen* i sin afhandling har begået den fejl ikke at skelne mellem rationalisering, mekanisering og traktoranskaffelse som vidt forskellige ting.

Rich. Andersen fremsætter en del synspunkter, som sikkert er rigtige for hans bedrift, men de har blot meget lidt at gøre med min kritik af civilingeniør *Matthiesens* mere generelle slutninger. Civilingeniøren kom på basis af arbejdsregnskabet til det resultat, at der ved anvendelse af traktor på bøndergårde kan påregnes en væsentlig nettogevinst, uanset at traktoren kun anvendes til pløjning og andet tungt arbejde, medens kørsel og let arbejde som hidtil skulle foregå med heste, idet han som sammenligningsgrundlag anvendte en bedrift med mindre rationel udnyttelse af hestene. Det er det samme, som hvis man i et forsøg varierer to faktorer og alene tilskriver den ene faktor den skete ændring. Civilingeniøren havde gennem arbejdsregnskabet mulighed for at foretage beregning over den rationaliserede hestedrift, hvilket havde været det eneste rette grundlag for sammenligningen med rationel traktordrift, når man vil opgøre økonomien ved traktoranvendelse. Var dette gjort, ville det økonomiske resultat og de deraf dragne slutninger utvivlsomt også have taget en noget anden retning. Så kunne *Rich. Andersen* også have fået at vide, hvad der for hans bedrift var vundet ved en rationalisering og mekanisering *uden* traktoranvendelse.

Det uheldige i afhandlingens tendens var, at den giver ukritiske læsere det indtryk, at de gårde, der anskaffer en traktor i fællesskab uden at lægge driften om derefter, kan påregne en væsentlig nettogevinst, medens sandheden er, at arbejdsregnskabet, som disse beregninger var baseret på, fortæller, at man ved en rationalisering af hesteholdet alene kunne opnå en besparelse af måske samme eller større omfang, alt under forudsætning af, at traktoren — som også i afhandlingen forudsat — kun anvendes til det svære arbejde.

De læsere, der vil gøre sig den ulejlighed igen at læse afhandlingens konklusion i tidsskriftets nr. 4, vil heraf se, at der kun tales om mekanisering og anskaffelse af traktor, og ikke med et ord er nævnt, at forudsætningen for de foretagne beregninger er, at der har været mulighed for en samtidig rationalisering af arbejdet, en rationalisering, som også uden traktoranskaffelse vil give et bedre økonomisk resultat og